

SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik

Het SOK-Bestuur:

Susanne Hanssen	Voorzitter	043-3560244	<i>hanssen.susanne@gmail.com</i>
Rob Visser	Secretaris		<i>secretariaat@sok.nl</i>
Kevin Amendt	Alg. bestuurslid		<i>kevinamendt@gmail.com</i>
John Hageman	Alg. bestuurslid		<i>johnhageman45@gmail.com</i>
Johan Janssen	Alg. bestuurslid		
Patrick Semmeling	Alg. bestuurslid		<i>patrick.semmeling@ziggo.nl</i>
Frans Willems	Alg. bestuurslid		<i>willemsfrans1@gmail.com</i>

SOK-Ledenadministratie:

Ger Beckers, Via Regia 158C, 6217 JZ Maastricht, Tel.:0651058333 *pghbeckers@ziggo.nl*

SOK-adres Secretariaat:

Aalkeborg 50 6228 BT Maastricht *secretariaat@sok.nl*

E-mail SOK:

sok@nhgl.nl

De SOK is geassocieerd met "Subterranea Britannica". *www.subbrit.org.uk*

Bestuur Stichting ir. D.C. van Schaik:

Joep Orbons	Voorzitter	043 - 3618793	<i>j.orbons@archeopro.nl</i>
Bram Borsboom	Penningmeester	043 - 367 05 17	<i>bramborsboom@home.nl</i>
Stefan Jerzykowski	Technische dienst		<i>s.j.a.jerzykowski@hotmail.com</i>

www.vanschaikstichting.nl *info@vanschaikstichting.nl*

Redactie SOK-Mededelingen:

Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne/Riemst, Tel.: +32 12 454 059 *tbreuls@telenet.be*

Redactie SOK-Info:

John Hageman, Op de Bannet 47, 6223 GD Itteren, Tel.: 043 - 364 54 19 *johnhageman45@gmail.com*
Frans Willems, Op de dries 12 , 3770 Riemst, Tel.: +32 12 456 411 *willemsfrans1@gmail.com*

De SOK op Internet:

www.sok.nl Webmaster: Ger Goessens *mail@gergoessens.nl*

SOK-Avond:

SOK-Avonden worden iedere 2^e vrijdag in de maanden januari, maart, mei, september en november gehouden in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. Aanvang 19.30 uur.

Groeven SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik:

De SOK en Stichting ir. D.C. van Schaik hebben diverse groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Informatie in verband met het bezoeken van deze groeven is te vinden op de laatste pagina van deze SOK-Info.

Voorpagina: Trou Loulou - Eben-Emael

Foto: Frans Willems

Beste leden,

Susanne Hanssen

Namens het bestuur (voorzitter)

Het SOK-bestuur wenst jullie allen een goed en mergelvol 2019!!!

Een jaar met nóg meer SOK.

We hebben namelijk besloten om de zomerstop te schrappen.

Dit betekent dat de SOK-avonden ook gaan plaatsvinden in de zomer, dus voortaan:

SOK-avond op elke 2^e vrijdag in de oneven maanden!

Per mail hebben we het document “beschadiging erfgoed Caestert” rondgestuurd naar alle leden.

Het document is opgesteld door de Werkgroep Groevenonderzoek Riemst (WGR) en rondgestuurd naar zoveel mogelijk belanghebbenden namens de Werkgroep Groevenonderzoek Riemst (WGR), de vzw Hulpdienst Groeven (HDG), Stichting Ir. D.C. van Schaik (VSS) en de Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven (SOK).

Het document heeft veel losgemaakt, veel reacties kwamen binnen, waarvan de meeste positief over dit initiatief.

We hopen en werken er aan om een oplossing te vinden die voor iedereen naar tevredenheid is.

De SOK/VSS stand op de kerstmarkt mag een succes genoemd worden.

Veel bezoekers waren geïnteresseerd in de groeven en luisterden graag naar onze verhalen en bekeken ons kaartmateriaal en foto's.

Ook het beeldmateriaal van Wim Kneepkens, dat op een monitor te zien was, werd goed bekeken.

In het Nederlands, Frans, Duits en Engels hebben we veel kennis over de berg gedeeld.

De onwetendheid was soms groot, zo vroeg iemand me: “Wanneer heeft men deze grot ontdekt?”

De evalueeratie met de gemeente Valkenburg moet nog volgen, maar ik vermoed dat deze activiteit voor herhaling vatbaar is.

Net als op de afgelopen SOK-avonden, is het ook op de komende SOK-avond weer mogelijk om mergelgerelateerde boeken of producten te koop aan te bieden of gewoon te laten zien met een vraag of een verhaal.

Op de vorige SOK-avond werd de mergelzaak die Rob Visser had weten te kopen op een antiekmarkt, uitgebreid getoond en besproken.

Het was gebruikelijk om in de SOK-Info een verslag/terugblik te plaatsen over de vorige SOK-avond. Om de een of andere reden is deze rubriek verwaterd, wat eigenlijk wel zonde is. Omdat we de SOK met zoveel mogelijk mensen willen dragen, willen we als bestuur hierbij een oproep doen.

Wie zou de taak op zich kunnen nemen om voor elke SOK-Info een stukje te schrijven over de afgelopen SOK-avond?

Graag even melden bij iemand van het bestuur. Liefst 2 mensen zodat bij afwezigheid van de een, de ander het kan overnemen.

Lezingen 11 januari

Ondergrondse agrarische activiteiten laten herleven: over witlof kweken en kardoen bleken

Gerard Majoor

De (grotendeels beëindigde) kweek van champignons in de kalksteengroeven kent iedereen. Maar in het verleden zijn de duisternis en het constante klimaat in de onderaardse gangen ook benut om er witlof te kweken en kardoen te bleken. Om deze agrarische activiteiten weer aan bezoekers van de 'grotten' te kunnen laten zien, zijn ze een paar jaar geleden door amateurs op kleine schaal hernomen. Daarbij werden zij geconfronteerd met onbegrepen verschijnselen en prangende vragen, wat met betrekking tot de lofkweek tot een heus projectvoorstel heeft geleid dat licht in de duisternis moet verschaffen.

PC, hij wist schijnbaar toch niet goed de weg

Valère Ceulen

Een samenvatting van onze opnamen, registraties en indrukken over de opschriften PC.

Tot nu toe uitsluitend in de Zonneberg vastgelegd in het afgelopen half jaar.

Vernieuwde website sok.nl

Patrick Semmeling

De website behoefde al langere tijd vernieuwing en nu is het dan eindelijk zo ver!

Hieronder volgt de weg naar de vernieuwde website.

Geschiedenis

In 1997 creëerde Joep Orbons de eerste versie, toen nog niet onder sok.nl maar via de gratis ruimte bij zijn eigen internet provider, als sectie van zijn eigen Souterrains website.

In 2001 volgde een eigen stekje via sok.nl, welke werd opgezet door werkgroep KING: **K**alksteen **I**Nternet **G**roeven. Deze werkgroep bestond uit Erwin Geuskens en Joep Orbons. Rond 2004 werden zij opgevolgd door Rik Bastiaens en John Caris.

In 2008 nam Kevin Amendt de taak van webmaster op zich, waarna er ook een nieuwe lay-out volgde, die dus bijna 10 jaar dienst heeft gedaan.

Ger Goessens werd daarna de webmaster in 2012 en liet dit jaar (2018) weten het stokje te willen overdragen. Aldus kwam uw schrijver in het spel: een nieuwe website was essentieel gebleken aangezien nieuwe leden er niet wegwijs raakten, of telkens vroegen naar verouderde zaken op de site en dan moest het bestuur altijd maar uitleggen dat dat iets van het verleden was... Dat er op de site ‘nieuwjes’ stonden uit 2002 e.d. oogde ook niet professioneel.

Tijd voor vernieuwing dus! Maar hoe doe je dat eigenlijk, een website vernieuwen?

Concept

In Info 179 werd aankondiging gemaakt van de vernieuwing, met daarbij een conceptvisie.

Dat de vernieuwde site even op zich liet wachten, had mede te maken met het feit dat de HTML-vaardigheden van uw schrijver wat roestig waren: de laatste keer dat ik een website had gemaakt was in mijn studietijd, alweer 16 jaar geleden. Aangezien de ontwikkelingen in de tussentijd razendsnel gaan in de IT, was dus enige opfrissing nodig.

Het idee was om de nieuwe website een moderne look te geven, toekomstbestendig maken door aan de nieuwste standaarden te voldoen (HTML5), een zo schoon mogelijke code met zo min mogelijk software van derden en de site meer als een soort 'hub' laten werken: niet alleen maar statisch (informatie), maar ook waar gebruikers informatie kunnen uitwisselen met elkaar (oproepen, shop, contacteer-optie, specialisaties aangeven etc.). Momenteel is dit echter nog niet volledig geslaagd: de vernieuwde privacywetgeving (AVG) bleek namelijk roet in dit idee te gooien.

Nieuwe functies

Wat wel reeds is gerealiseerd is een onderzoeksbank: een overzicht van afgegeven vergunningen en een lijst van wie met welk onderzoek bezig is. Dit voorkomt dubbel werk.

Dit heb ik in 4 fasen ingedeeld. Hierbij is er natuurlijk wel input van de leden nodig: geef dus aub. door als je ergens mee bezig bent, maar ook wanneer er iets veranderd.

Ook is er een plek waar men oproepen kan laten plaatsen, of zaken te koop aanbieden/vragen.

Mocht je hier een item op plaatsen, dan kunnen we vooralsnog geen emailadressen plaatsen vanwege de privacywet. Uw webmaster zal dan de gegevens onderling uitwisselen.

Over privacywet gesproken: we hebben conform de wetgeving nu ook een privacyverklaring op onze website gezet. Het is van groot belang dat elk lid hiervan kennis neemt.

Ook is er nu een uitleg aanwezig over het **Erkend Berglopers Certificaat**, omdat hier veel indianenverhalen over waren. Nu kan iedereen lezen hoe deze cursus werkt.

Dezelfde tekst staat nu ook online bij de Van Schaïkstichting en hopelijk ook binnenkort op de RRB website. Ook is de vertrouwde mergel-gele kleur van de oude lay-out gebleven.

Vergunningsaanvragen St. Pietersberg

In het verleden hebben enkele leden zich helaas niet aan de afspraken gehouden en was er ook te weinig controle hierop door het bestuur.

Om een herhaling hiervan te voorkomen zijn daarom de criteria voor een vergunning aangescherpt. Zo is er nu een gestandaardiseerd formulier dat

dient te worden ingevuld.

En bovenal: er geldt nu een plicht tot publicatie en het inleveren van geproduceerde materialen (bijv. foto's, kaarten etc.). Dit is om dubbel werk in de toekomst te voorkomen, maar ook om te voorkomen dat een vergunning louter voor recreatie wordt benut.

Doelstelling SOK

Hierbij wil ik ook nog eens wijzen op de originele doelstelling en structuurschets van de SOK, alsmede het reglement. Het is eigenlijk de bedoeling dat leden actief bezig zijn met de SOK en niet louter een papieren lid zijn.

Om Dhr. Van Wijngaarden te citeren: *"U bedrijft geen hobby maar U doet onderzoek!"*

Met de nieuwe website is daarom ook de toegankelijkheid van informatie sterk verbeterd.

Zo is er een pagina met tips, links naar bronnen en archieven, een literatuurlijst, maar ook zijn er nu doorzoekbare indexen van de SOK-Mededelingen en Info's. Ook staat bij elk artikel de locatie (indien van toepassing). Dus indien men iets over een specifieke groeve wilt zoeken: enkele kliks en voilà! Hiermee hopen we leden te stimuleren tot meer activiteit.

Al deze gereedschappen moet onderzoek doen vergemakkelijken, we hopen dan ook op veel nieuwe artikelen het komende jaar! Maakt niet uit hoe groot of klein: gewoon insturen.

Toekomst

Mogelijk dat in de toekomst nog een inlogsysteem kan worden gerealiseerd, zodat gevoelig contact alleen voor leden zichtbaar is.

Ook vanuit de leden zelf komen er goede ideeën voort, de website zal dus nog vaker worden bijgewerkt. Mogelijk moet ook eens worden nagedacht over informatievoorziening in andere talen, maar ook aan educatief materiaal voor scholen. Als er iemand is die dit op zich wil nemen?

Tot slot

Wellicht hadden jullie het reeds gemerkt: ook het logo van de SOK is vernieuwd, met dank aan Kevin Amendt die een digitale versie (vectorisatie) maakte naar het originele ontwerp van John Hageman uit 1982. Het nieuwe

logo siert ook onze banners op diverse stands.

Tenslotte zou ik zeggen: neem een kijkje op *www.sok.nl* en laat feedback gerust toekomen!

De evolutie van het SOK-logo

1982

concept

1987

Info 21

2004

website

2018

vectorisatie

Oproep voor nieuwe mergeltentoonstelling

De stuurgroep tentoonstelling:

Kevin Amendt, Joep Orbons, Veerle Vansant, Rob Visser.

De Studiegroep Onderaardse Kalksteengroeven, de Intergemeentelijke Onroerend ErfgoedDienst (IOED) Oost-Haspengouw & Voeren en de Stichting Ir. D.C. Van Schaik hebben de handen in elkaar geslagen om een tentoonstelling over mergel te organiseren. Het initiatief komt voort uit contacten die gelegd zijn en ideeën die ontstaan zijn binnen het project ‘het Mergelland van Vlaanderen’ van de gemeente Riemst, dat in het kader van het Europees Jaar voor het Cultureel Erfgoed 2018 georganiseerd wordt. De streefdatum voor opening van deze tentoonstelling is voorjaar 2020.

Het doel van de tentoonstelling is de inwoners van het Mergelland (België en Nederland) (opnieuw) kennis te laten maken met mergel in een brede zin van het woord en de liefde voor mergel bij te brengen en te versterken. Het gesteente mergel is letterlijk de basis waarop alles in het Mergelland rust, maar voor veel inwoners is die mergel nog maar sporadisch zichtbaar. Om te tonen hoe mergel de streek bepaalt zowel wat landschap, natuur, bouwkunde,

tradities, gebruiken en verhalen betreft, zal in de tentoonstelling de link gelegd worden tussen de mensen van het Mergelland en de mergel in de bodem.

De tentoonstelling wordt opgezet rondom personen uit het Mergelland die een verhaal over mergel te vertellen hebben. Dit kan gaan over de geologie, de archeologie, de groeves, de gebouwen, de verhalen en over het landschap. Dit persoonlijke verhaal zal centraal staan op ieder tentoonstellingspaneel. Het wordt gebruikt als kapstok om informatie over het mergel thema dat aangehaald wordt mee te geven. Voor de opzet van de thema's en voor de invulling wordt samenwerking gezocht met diverse partijen zoals heemkundeverenigingen en gemeentes in het Mergelland.

De tentoonstelling wordt gecoördineerd door een stuurgroep van de organiserende partijen. Een werkgroep zal de tentoonstelling uitwerken en vormgeven. De tentoonstelling zal bestaan uit een makkelijk vervoerbaar modulair systeem dat heel snel opgezet en weer ingepakt kan worden (pop-up museum). Zo kan dit een reizende tentoonstelling worden, die in de verschillende gemeentes van het Mergelland opgesteld kan worden.

Welke SOK- leden zouden mee willen werken aan het bedenken, uitzoeken, opzetten en vormgeven van deze tentoonstelling? Graag aanmelden bij de SOK (info@sok.nl).

Oproep filmbeelden en opschrift nabij museum Slavante

Kevin Amendt
(kevinamendt@gmail.com)

Rond 2010 zijn er door mijzelf of door iemand anders tijdens een SOK-avond filmbeelden getoond en ik ben nu op zoek naar deze filmbeelden. Het betreft filmbeelden van de Sint Pietersberg, ik denk uit de jaren 70 (maar ik kan mij hierin vergissen). In mijn herinnering is er een opname bij van een opschrift nabij het museum Slavante met een tekst waar een relatie werd gelegd tussen Edmond Crets (eigenaar Lichtenberg tot rond 1920) en het museum Slavante.

Ik heb toen een aantekening gemaakt: "Film van Engelen Edm Crets ergens lichtenberg > in de buurt van treintje."

Wie kan mij helpen aan informatie over deze filmbeelden of weet meer van dit opschrift?

*Beste wensen en een voorspoedig 2019
vanwege het redactieteam*

Beste SOK-leden,

Caspar Kessels

Mijn naam is Caspar Kessels.

Sinds kort ben ik lid van de SOK. Ik ben afkomstig uit Cadier en Keer, waar natuurlijk ook verschillende groeves liggen.

Ik was er al vroeg in geïnteresseerd en kwam als "koejong" in deze groeven toen ik een jaar of 15 was. Meestal gingen we dan met een klein lampje naar binnen, waarvan ik me nu wel eens afvraag hoe ik dat heb kunnen doen!

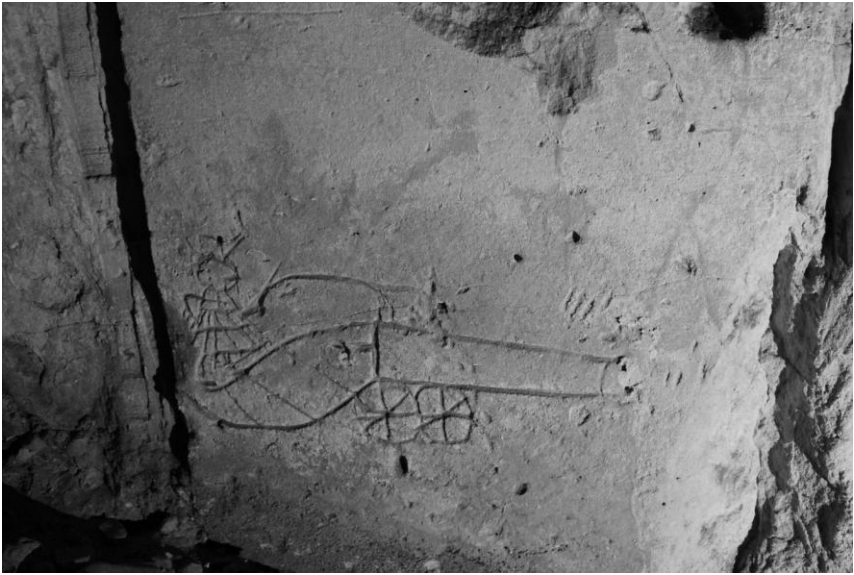
Maar het verstand komt met de jaren zeggen ze!

Tegenwoordig interesseer ik me meer voor oude opschriften en tekeningen die we tegenkomen in de groeve. Een van de mooiste inkrassingen/tekeningen die ik ken staat in de Heerderberggroeve en stelt het beleg van Maastricht voor.

Een (redelijk bekende) tekening van een kanon en de stadsmuur van Maastricht met de kerktorens en een aantal mooie symbolen.

Ik heb laatst een inventarisatie gedaan in de Bakkerboschgroeve, maar heb dit onderzoek nog niet afgerond. Wel een aantal mooie jaartallen en tekeningen gevonden!

Hier horen jullie nog wel van als het onderzoek klaar is!

"Bakkerboschgroeve "

Caspar Kessels

Het terrein Bakkerbosch werd in 1891 gekocht door G.Desribes en er werd meteen opdracht gegeven voor de bouw van een klooster volgens het plan van architect Ernest Pelgrims, voor het bedrag van 124.105 francs.

De bouw van de Mariagrot is na aankoop van het land in 1891 meteen begonnen. De grot was echter veel sneller klaar dan het missiehuis.

Fr.Lambertus Moonen o.s.b. van de abdij van Mamelis bij het dorpje Nyswiller beschrijft dat bij de plechtige overbrenging van het Mariabeeld vanuit de parochiekerk van Cadier en Keer naar de grot wel 15.000 gelovigen aanwezig zouden zijn geweest! Het beeld stond bij die gelegenheid op een praalwagen, getrokken door 8 paarden.

80 ruiters vormden een erewacht. Iets wat nu in deze tijd nog een heel iets zou zijn!

Een gebouw neerzetten als opleidings instituut voor missionarissen brengt mee dat de staf en leerlingen zullen moeten eten. Daarom werd zijn eerste aankoop 5,5 hectare grond. Slechts 2 hectare bouwgrond; de rest kon ontgonnen worden. In de latere jaren heeft hij meerdere keren, als de kans zich voordeed, stukjes land erbij gekocht.

Geleidelijk ontstond er een boerderijtje met enkele koeien, een stal met varkens, later zelfs een paard en een boomgaard met fruitbomen.

Het was een voortdurende zorg om in het levensonderhoud van staf en studenten in de opleidingshuizen te kunnen voorzien. Daarom had de sociëteit zich al in 1886, mede door bemiddeling van Gaston Desribes, op het eiland Samos (Griekenland) gevestigd. Vanuit daar werden wijnen in grote vaten verscheept, onder anderen naar " Entrepot College Apostolique in Keer,chez Maestricht (Hollande)". Daar werden deze gebotteld en verkocht.

Eerst vooral als miswijnen. Uit deze activiteiten van Père Gaston Desribes, met medewerking van de fam. Wolfs, is later de wijnhandel Caves Cadier ontstaan!

De mergelachtige grond waarop het missiehuis gebouwd is, bood ideale ondergrondse ruimtes om deze wijnen op te slaan en te bewaren. Jarenlang waren de paters belast met deze zaak.

Er is ook nog een tijdje, rond 1895, bier gebrouwen op de missieheuvel. Wanneer het brouwen gestopt is, is niet bekend.

Een toevalsvondst

Rob Habets / Carlo Sijben

Gedeelte uit de plattegrond St.Pietersbergsgroeve III 1920, vervaardigd door landmeter De Boer.

Een toevalsvondst in het archief van het SodM, samen met Carlo Sijben, bracht drie dozen plattegronden op, waarvan de meeste nog onbekend. Onder deze plattegronden zaten ook drie bladen die deel uitmaakten van de mergelgroeve St.Pietersberg III (Crets-Straetmans). De kartering werd gemaakt door landmeter De Boer in 1920.

Onderstaande plattegrond is een gedeelte van de kaart met de (hoofd)ingangen van Slavante tot aan de zgn. Kiezelsberg. Een ander blad vervolgt de hoofdroute van de Kiezelsberg richting Douanegrot die zich onderweg splitst in twee gangen en zijn route verder vervolgt door het huidige

Zuidelijk stelsel, richting ingang Caestert.

Bij mijn weten is deze ook nog niet eerder gepubliceerd en goed voor een volgend artikel.

Op de afgebeelde kaart lezen we bij (3): Kieselberg, ingestort, met een doortocht over de instorting. Mijns inziens is dit het gebied waar de ingang lag, met de drie toegangen naar de Kieselbergdoorgang, in 1916 door de genie opgeblazen .

In een rapport opgemaakt door het SodM in 1920 meldt opzichter Peeters dat er slechts één gang in de berg is die verbinding heeft tussen België en Nederland. De gang die in 1916 is opgeblazen, een instorting heeft veroorzaakt en wederom door de smokkelaars toegankelijk is gemaakt.

Bij (2) vinden we een ingang die is dicht gemetseld, wat opzichter Peeters ook vermeldt: de meest noordelijke is dicht gemetseld met mergelblokken. De meest zuidelijke ingang, de Douanegrot (groeve Feij), werd open gelaten om nog een toegang te hebben tot het zuidelijk stelsel.

Bij (1) zien we nog een ingang liggen, waarschijnlijk de ingang achter de Rode Haan of een van de ingangen zuidelijk van Lichtenberg.

Op onderstaande foto's, bijna identiek te noemen, zien we een ingang liggen waarvan ik denk dat dit de ingang is bij (1). We zien dat het een vrij smalle ingang betreft, ook zijn er verscheidene geologische orgelpijpen te zien. En juist die geologische orgelpijpen lieten me denken aan het artikel "De afgravingen van de Sint Pietersberg en een ingangspartij zuidelijk van Lichtenberg" (SOK-Mededelingen 53 ,) geschreven door Kevin Amendt.

In dat artikel lezen we dat Bory o.a. schrijft: "*om de geologische orgelpijpen waar te nemen : bereikten wij op halve hoogte de oostelijke steile helling bij de herberg de Roode Haan. Om gemakkelijk de geologische orgels waar te nemen is het nodig zich naar deze plaats te begeven*". In het door Jongmans en Diemont geschreven jaarverslag uit 1940-41 over "Geologische en botanische beschouwingen over den Pietersberg" viel me deze zin op: " de oorspronkelijke ingang van de groeve tussen de ruine Lichtenberg en de Roode Haan vrij smal was ". ...

Meer informatie is altijd welkom...

De Stadsrekening van Maastricht, 1399 – 1400

mergel gerelateerde zaken

John Hageman

“Anders dan verscheidene andere Nederlandse steden beschikt de stad Maastricht niet over een serie stedelijke rekeningen uit de Middeleeuwen. Slechts één stadsrekening uit de Middeleeuwen heeft zij overgehouden: de paymeistersrekening over het jaar 1399/1400”. (Koreman, blz.1)

De tekst van Koreman *omvat de gehele, volledige tekst van het origineel* en telt 63 folio's.

Het is het enige middeleeuwse document van deze aard dat in Maastricht bewaard is gebleven.

De samenstellers waren de paymeisters Henric van Riemst en Godart Gans. De aantekeningen beginnen vanaf St.Remigiusavond (30 sept.) 1399 en eindigen op St.Remigiusdag (1 okt.) 1400.

Eerst werden de inkomsten vermeld en daarna de uitgaven.

Eigennamen worden in deze archiefstukken niet consequent juist geschreven. Eén en dezelfde naam wordt op diverse manieren geschreven.

In fol 5v duikt de naam Cloes van Stochem op: “Item Cloes van Stochem **berchouwer** van eynen weghe te Vendomen eynen sent Joist eynen tArdenborch ende van metsetreken 5 lb. ende 7 s.

Deze mijnheer moet als straf liefst drie bedevaarten maken! Omdat ze in de jaarrekening vermeld staan heeft hij ze zeker afgekocht. Arme sloebbers was dat geluk niet beschoren!

“Sent Joist” betreft St.Joost ten Node (Saint-Josse-sur-mer) aan de Franse Kanaalkust, “Vendomen” de kerk van de H.Drievuldigheid te Vendôme en “tArdenborch” de O.L. Vrouw van Aardenburg.

Dat was toen gebruikelijk. Deze verplichte bedevaarten (als straf) in Maastricht konden ook gaan naar het eiland Cyprus, naar Rome, Roccamadour en naar St.Jacob te Santiago de Compostella. Tot 1600 waren vooral de laatste twee “in trek”. De laatste vier bedevaarten, alléén voor ernstige vergrijpen, waren niet afkoopbaar en moesten gemaakt worden.

In die tijd vaker een langdurige en levensgevaarlijke onderneming.

Cloes van Stochem was dat jaar bij diverse projecten betroffen. Hij was de (stads)werkmeester “an den muere”; in 1396 daartoe aangesteld. Hij werkte aan de fortificaties, de tweede omwalling van de stad Maastricht op diverse locaties.

Cloes van Stochem berchouwer van eynen weghe te Vendomen eynen sent Joist eynen tArdenborch ende van metsetreken 5 lb. ende 7 s.

fol 30v

meyster Cloes van Stochem van sijnen wenterrock 4 ellen lakens die ellen 14 s. g. mackt 26 s. 1 bir.

De naam van Cloes van Stochem komt in de verdere teksten hier en daar ook weer voor (o.a. “Clos van Stochem ende sijne gesellen”) maar dan gaat het over zijn metselactiviteiten of te ontvangen betalingen). Specifieke blokbrekersactiviteiten worden niet vermeld.

fol 41r

an Dalenbroich 12 moetstucken an Hoighterport mackt 10 s. (*één moetstuck 5/6 s.?*)

Ghijse Wert gevuert van der halle an Lendercruceport 21 kerre moetstucken die kerre 5 bir. mackt 26 s. 1 bir.

fol 44v

der selve (*Ghijse Wert*) gevuert van Lendercruce opt warck 8 kerren moetstucken mackt 4s.
(*één kar ½ s. of 2 bir.*)

fol 45r

an Daelenbruech an dat selve warck 600 moetstucken dat 100 1 verdel men dan 4 mott. den mott. 19 s. mackt 21 lb. g. 7 ½ s. g.

Confiter ende Ghijse Wert gevuert van der Maesen (*óók “van der Maesen Sentervoes”, waarschijnlijk een aanlegplaats vlakbij de Maasbrug, die eigendom was van het St.Servaaskapittel*) optwarck (*an den Muysberch, in het veld buiten Wijck*) 36 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 5 lb. 7 ½ s.

Popeler gevuert an dat selve 16 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 20 s. g.

fol 47r

An Daelenbruech an dat selve (*opt werck op den Muysberch*) 200 moetstucken dat 100 1 verdel men dat 4 mott. den mott. voir 19 s. mackt 7 lb. g. ende 2 ½ s. g.

Confiter ende ghijse Wert gevuert van der Maesen opt werke 24 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 1½ lb. g.

Popeler gevuert an dat selve 11 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 13 s. ende 3 bir.

fol 49v

an Daelenbruech an dat selve werck 300 moetstucken dat 100 1 verdel men dan 4 mott. 19 s. mackt 10 lb. ende 13 s. g.

Ghijse Wert ende Confiter gevuert van der Maesen opt werke 34 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 2 lb. 2 ½ s. g.

Popeler gevuert an dat selve 16 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 20 s. g.

fol 51r

an Peter van Stochem 600 moetstucken ende 1 verdel moetstucken opt wercke an den Muysberch dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 22 lb. 5 s. 1 bir.

an Daelenbruech an dat selve 550 moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 19 lb. g. ende 11 s. 3 ½ bir.

Confiter ende Ghijse Wert gevuert van der Maesen opt werke an den Muysberch 100 ende 36 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 8 ½ lb. g.

Popeler gevuert an dat selve 66 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 4 lb. 2 ½ st.

fol 52v

an Dalenbroich 500 ende 1 verdel moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 18 lb. g. ende 12 s. g. 3½ bir.

an Peter van Stochem an dat selve (?) 300 moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 10 lb. g. 13 s. 3 bir.

Ghijse Wert ende Confiter gevuert van der Maesen opt werck an den Muysberch 96 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 6 lb. g.

Popeler gevuert an dat selve 44 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 2 lb. ende 15 s. g.

fol 54r

an Peter van Stochem 450 moetstucken opt werke op den Muysenberch dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 16 lb. 2 ½ bir.

an Dalenbruech an dat selve 700 ende 1 verdel moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 25 lb. 16 ½ s. g.

Confiter ende Ghijse wert gevuert van der Maesen opt werke an den Muysberch 133 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 8 lb. 6 s. 1 bir.

Popeler gevuert an dat selve 67 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 4 lb. g. 3 s. ende 3 bir.

fol 55v

an Daelenbruke an dat selve wercke (*opt wercke op den Muysenberch*) 300 ende 1 verdel moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 11 lb. ende 1½ s.

an Peter van Stochem an dat selve 350 moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 12 lb. ende 9½ bir.

Confiter ende Ghijse Wert gevuert van der Maesen an den Muysberch 78 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 4 lb. g. ende 17½ s. g.

Wilken Popeler gevuert an dat selve 36 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 2 lb. g. ende 5 s. g.

fol 56v

an Dalenbroch 450 moetstucken an den Muysberch dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 16 lb. g. ½ bir.

an Peter van Stochem 250 moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men mackt 8 lb. g. ende 7 s. ½ bir.

fol 57r

Ghijse Wert ende Confiter gevuert van der Maese opt wercke (*an den Muysberch*) 83 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 5 lb. 3 s. 3 bir.

Popeler gevuert an dat selve 36 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 2 lb. 5 s.

fol 57v

Peter van Stockem 350 moetstucken opt wercke dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 12 lb. 9 s. ende 1 ½ bir.

an Dalenbruech an dat selve 400 moetstucken dat 100 4 mott. 1 verdel men den mott. 19 s. mackt 14 lb. 5 s.

Ghijse Wert gevurt van der Maese opt wercke 68 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 4 lb. 5 s.

fol 58r

Confiter gevurt an dat selve 60 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 3 lb. g. 15 s. g.

fol 59v

an Dalenbruech op den Muysberch op dat wercke 350 moetstucken dat stuck (*100 ??*) 4 mott. 1 verdel men den mott. voir 19 s. mackt 12 lb. 9 ½ s. g.

an Peter van Stochem an dat selve 325 moetstucken dat 100 4 mott. (*1 verdel?*) men den mott. 19 s. mackt 11 lb. g. 12 s. ende 3 bir.

Confiter gevoirt van der Maesen op den Muysberch 56 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 3 lb. g. ende 9 s.

Ghijse Wert gevurt an dat selve 58 kerren moetstucken die kerre 5 bir. mackt 3 lb. ende 11 ½ s. g.

fol 61v.

an der stat muren achter Scoenyden huis hondert moetstucken 4 mott. 1 verdel
men mackt 3 lb. g. 11 s. 1 bir.

Na wat terugberekenen kon ik onderstaande lijstje samenstellen:

Gebruikte munteenheden:

pond (lb.) = 20 stuver

1 stuver = 4 birman

cleynen *mottoen* – 19 st(uver)

dobbel mott(oen) – 38 st.

hallar?

marck(e) – 27 ½ st. (37 ½ st., 37 ½ st., 38 st.?)

gulden *tornten* – 33 st.

peter – ¾ st.

scaelgen – 1 ¼ st.

labay – 3 ¾ bir.

alde plack – 6 ½ bir.

(gulden) *croene* – 34 st.

bo(u)rgongnes (borgons) *placken* – 5 ¼ st.

nuwe gulden – 16 st.

alde g(ulden) – 7 ½ bir.

gulden *peter* – 34 st.

½ *hollandse gulden* – 11 ½ st.

hollandse gulden – 23 st. (24st.)

rijnsche gulden – 28 ½ st. (29st.?)

alde vlems – 4 ¾ bir.

oude groten?

sponde – 2 ½ st.?

“De duizenden langs de Maas geloste maatstukken werden tegen 5 birman de
kar door de vrachtrijders Confiter, Popeler en Wert naar de Muizenberg
getransporteerd. (...) Uit de gegevens in kwestie zou men kunnen
concluderen, dat voor het vervoer van de steen van wagens van kleine
laadcapaciteit gebruik werd gemaakt, of dat er sprake is geweest van
mergelblokken van ongewoon groot formaat.”(Morreau, blz.43)

Impliceert de naam “moetstucken” dat de blokken op een identieke maat

werden aangeleverd? En wat waren dan die specifieke maten? Uitsluitel hierover wordt niet gegeven.

Morreau duidt de Muizenberg als een punt van de omwalling bij Hoog-Frankrijk. Dit in de nabijheid van de Lindenkruispoort. Hier werd volgens de stadsrekening aan de versterking van de stad Maastricht gewerkt. (zie Morreau, blz.43)

Koreman schrijft op blz.99 als voetnoot 46 bij “op den Muysberch: “Waarschijnlijk in het veld buiten Wijk. De Muizenberg bij Canne is hier niet bedoeld.”

Zou hier sprake kunnen zijn van een vergissing?

Onvermeld en dus ook onbekend blijft de herkomst van de aangevoerde mergelstenen.

Omdat een groot kwantum via de Maas wordt aangevoerd, vond de waarschijnlijke exploitatie plaats in de nabije St.Pietersberg (Slavante, Lichtenberg, Caestert?).

Morreau vermeldt op blz.44 onder “Werken, uitgevoerd tussen ca 1400 en 1450: ” II De bovenbouw van de muur en van de vier daarin gelegen torens tussen de Tongerse- en de Brusselsepoort. Tenminste een deel van genoemde muur was uitgevoerd in *mergelsteen van Lichtenberg*.” (Herbenus,M. De Trajecto instaurato. Handschrift van M.J. van Heylerhoff (“Varia, notatu digna”))

Vanaf een opslagplaats in de nabijheid van de Lindenkruispoort en een stapelplaats langs de Maas werden de blokken naar het werk op de Muizenberg getransporteerd.

Het totale aantal karrenvrachten hierbij bedroeg 1183. Popeler, Wert en Confiter waren, zoals reeds vermeld, de vrachtaarders. Een vracht leverde zoals bekend 5 birman op.

Peter van Stochem en Daelenbruech leverden 7187 maatstukken, “maatstucken”, voor de prijs van ongeveer 5/6de stuiver per stuk.

Waren dat dezelfde maatstukken die de drie vrachtrijders vervolgens naar de bekende bouwplaats vervoerden?

Zou dit inderdaad het geval zijn, dan vervoerden ze ongeveer 6 maatstukken

per vracht. Dat moeten dus grote blokken geweest zijn!

Geraadpleegd: *Bolwerk der Nederlanden*, L.J.Morreau, Assen 1979
De Stadsrekening van Maastricht over het jaar 1399 – 1400, J.Koreman, Assen 1968?

Verslag SOK-stand op de kerstmarkt in Valkenburg

Patrick Semmeling

Op 8 december stonden Wim Kneepens, Brechtje Groenendijk, Vincent Laheije en ikzelf op de SOK-stand in de Gemeentegrot. Nadat Joep Orbons ons de toegangspasjes en instructies had gegeven, stonden we klaar om het publiek tekst en uitleg te geven over de SOK, van Schaikstichting, de geschiedenis van de mergelgroeven, flora en fauna, etc. Ook had Wim zijn film meegenomen, aangevuld met opnamen van de werkdag in de Apostelgroeve (2016).

Onze stand stond aan het uiteinde van het Romeinse gedeelte bij de zevendrup

en dus ook aan het einde van de kerstmarkt. Sommige bezoekers gebruikten deze drup als een rotonde: snel de bocht nemen en weer doorlopen, maar de meeste mensen wierpen wel een blik op onze stand. Het waren vooral de banners die de aandacht trokken van de mensen, deze hebben dus na het symposium al direct hun meerwaarde getoond. De grote plattegrond van alle mergelgroeven was helaas niet optimaal verlicht, waardoor veel mensen deze pas opmerkten nadat wij hun daar op wezen. Maar eenmaal voor de kaart werd

deze aandachtig bestudeerd. Ik kreeg zelfs van iemand de vraag of de groeven allemaal met elkaar waren verbonden: deze hardnekkige fabel blijft dus nog steeds voortleven!

Op een gegeven moment ontstond er een soort systeem: eerst de mensen aanspreken bij de drup (“elke 7 seconden valt er een druppel”), daarna werd doorverwezen naar de kaart waar iemand anders het verhaal overnam en deze verwees tenslotte door naar de stand, waar weer een ander uitleg gaf bij de klappers met fotomateriaal.

Vooraf kinderen vonden de drup fascinerend en controleerden toch vooral of het wel klopte van die 7 seconden. De meest gestelde vragen gingen dan ook over de drup: “Waar komt dat water vandaan?”, “wat gebeurt er met het water in die bak?”, “is het drinkbaar?” etc.

Een andere veel gestelde vraag was wat er met de grot gebeurde na de kerstmarkt: blijkbaar was het niet voor iedereen vanzelfsprekend dat er in zo’n historisch object rondleidingen worden gegeven.

We hebben dan ook enkele tientallen rondleidingen ‘verkocht’: mensen die zeiden zeker nog eens terug te komen in het voorjaar of de zomer. Ons verhaal over de historie maakte dus zeker indruk!

Vooraf Wim Kneepkens bleek een waar talent te hebben voor mensen te enthousiasmeren en hield mensen soms 10 minuten aan de praat over alle facetten op groevegebied. De folders vlogen op een gegeven moment ook de deur uit, waarna we er opeens nog maar 1 over hadden! Die werd toen maar ‘verstopt’ voor als er iemand echt interesse toonde. We hebben deze toen meegegeven aan een Limburgse jongedame die interesse toonde in geologie. Het zal maar moeten blijken of we uiteindelijk ook nieuwe leden krijgen via de kerstmarkt (dat was ook niet de insteek ervan), de meeste bezoekers woonden immers ver van Limburg. Plaatsen die voorbij kwamen waren bijvoorbeeld: Den Haag, Bergen op Zoom, Elburg, maar ook Bochum en Keulen (“komm auchmal nach Köln”).

Ik schat dat 10% van het publiek Frans sprak, 30% Duits, 10% Engels en 50% Nederlands.

Op een enkeling na had het Franstalige publiek niet zoveel interesse, maar Duitsers, Britten en Amerikanen waren toch zeer geïnteresseerd. Met name een Duitse jongen kwam tweemaal terug, om nog eens alle foto’s door te nemen en stelde ook inhoudelijk veel vragen. Onze folders zijn momenteel alleen Nederlandstalig, wellicht moeten we ook eens nadenken over meertalige folders.

Het meest geïnteresseerd waren wellicht nog de leden van de beveiliging. Wim waarschuwde dat ze elk moment gegrepen konden worden door het mergelvirus!

We ontmoetten ook nog iemand die naar zeggen nog wekelijks met Jacques Diederens op pad ging en een vrouw die ooit een privé rondleiding had gekregen in de Mirlithofielenkamer in de Gemeentegrot.

Al met al dus een geslaagde dag, al was er ook nog een incident: een oudere Duitse vrouw was gaan zitten op de rand van de waterbak onder de drup. Ze voelde zich slecht en maakte een verwarde indruk.

De vrouw van de likeurstand tegenover ons kwam een glas water brengen en stelde de vrouw in perfect Duits gerust, intussen was Brechtje de BHV halen en ikzelf ging een rolstoel halen die bij de nooduitgang om de hoek klaar stond voor dit soort situaties. Daarmee is de vrouw toen via de nooduitgang naar buiten gebracht. Het blijft een druk evenement, die kerstmarkt.

Er waren ook mensen die zowel de kerstmarkt in de Gemeentegrot als die in de Fluweelengrot bezochten op één dag, deze hadden wel interesse in onze stand, maar omdat ze ook telkens een uur in de rij moesten staan hadden ze er geen tijd meer voor.

Mocht dit initiatief van een SOK-stand herhaling krijgen, dan kan ik iedereen aanbevelen een dag mee te doen. Met dank aan René Haemers en Joep Orbons voor de organisatie.

De groeve en de popmuziek

Bregtje Groenendijk

(rock- en mergelliefhebber)

De mergelgroeves van Limburg komen bij hoge uitzondering ook wel eens terug in de Nederlandse popmuziek. Door een ex-collega werd ik erop gewezen dat de rapper Lange Frans in het nummer ‘Slide’ uit 2017 verwijst naar de gangen met het zinnetje “Door die mergelgrot heen op een rented mountainbike”.

Voor ieder die nu enthousiast dit nummer graag wil beluisteren, een waarschuwing: Het is niet een liedje dat rept over de schoonheid van onze geliefde, onderaardse gangen. Het is een nummer dat rapt over hele andere zaken! De mergelgrot lijkt eerder een soort van schunnige metafoor.

Kortom het nummer is van nogal expliciete aard en ik zou persoonlijk iedereen met oren afraden ernaar te luisteren. Een mede SOK-lid dat ik verder niet bij naam zal noemen, verloor al meteen weer wat vertrouwen in het mannelijk deel van de mensheid. Ik wil dus ook geen klachten horen als mensen toch luisteren en daar spijt van krijgen! U bent gewaarschuwd.

Oproep: Zijn er mensen die andere liedjes kennen met de groeves als onderwerp of lijdend voorwerp?

Het zou misschien leuk zijn om ze te delen.

Een einde aan de schietbaan op de Sint Pietersberg.

Erik Lamkin

In de voorbije weken is de schietbaan op de Sint Pietersberg in het nieuws geweest vanwege de sanering van de gronden. Weer een stukje historie dat op de berg is verdwenen.

Defensie, dat tientallen jaren een stukje westhelling van de Sint Pietersberg gebruikte als schietbaan, gaat de verontreinigde grond afgraven.

Na de schoonmaak wordt het terrein zo groot als een voetbalveld overgedragen aan de Vereniging Natuurmonumenten.

Het Rijksvastgoedbedrijf startte op 8 oktober met het saneren van de bodemverontreiniging op de oude schietbaan van Defensie op de Sint-Pietersberg.

Het gaat om een terrein van circa 4.650 vierkante meter gelegen aan de Schutterijweg in Maastricht.

Het terrein wordt uiterlijk 30 november opgeleverd, waarna het weer wordt overgedragen aan Natuurmonumenten en aan de natuur.

Na sanering worden inheemse soorten van bomen en struiken herplant.

Historie stukje berg

Deze locatie op de westhelling van de Sint-Pietersberg was tussen 1924 en 1938 ingericht als schietbaan.

Van 1948 tot 1995 huurde Defensie het terrein als schietbaan.

Naast Defensie waren er 19 verenigingen/instanties die eveneens gebruik maakten van de schietbaan.

Van 1970 tot 1995 was dit perceel in eigendom van Provincie Limburg.

In 1995 werd Natuurmonumenten eigenaar op de Sint-Pietersberg, inclusief dit perceel.

De schietactiviteiten werden beëindigd maar er bleef een hek omheen omdat het terrein verontreinigd was.

Bijgaand een foto van het RHCL gemaakt ter gelegenheid van de opening van de schietbaan in 1938.

Schietbaan in vroegere ENCI groeve.

Rode Kruis zusters hanteren het pistool.

Van links naar rechts Mw. Disch-Smeets, Mej. Cordewener en Eduard Smeets rechts.

Bron: RHCL, 1938

Willem Roda

Bregtje Groenendijk

Velen van jullie kennen waarschijnlijk wel de naam E. Heimans.

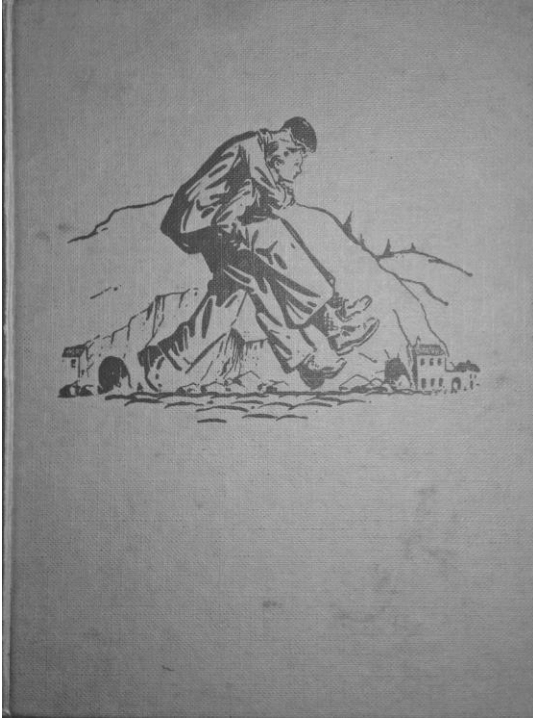
Eli Heimans (1861-1914) bioloog, onderwijzer, natuurbeschermer en schrijver had vanaf jonge leeftijd al veel interesse in de natuur en dit zie je terug in zijn boeken. Een van zijn bekendere werken is 'Uit Ons Krijtland', gepubliceerd in 1911, waarin hij, gezien de titel niet verrassend, schrijft over het Zuid-Limburgse Krijtland.

Zelf kende ik Heimans vanwege een heel ander boek, een jeugdboek genaamd Willem Roda dat voor het eerst werd gepubliceerd in 1889. Willem Roda is het verhaal van een Amsterdamse bankierszoon die door onfortuinlijke familieomstandigheden en een impulsieve daad aan lager wal raakt. Het boek beschrijft zijn verblijf in een jongensgesticht, zijn vlucht voor het gezag en zijn poging om zijn geluk te zoeken in Australië en zijn familie er weer bovenop te helpen.

Interessant is dat een deel van het boek zich afspeelt in Maastricht. Willem komt in huis te wonen bij een echtpaar, waarvan de man ‘Volsteke’ werkzaam is als blokbreker en die als extra inkomstenbron fossielen verkoopt aan wetenschappers. Na een deprimerende tijd in een ongezonde aardewerkfabriek, gaat Willem ook aan de slag bij de blokbrekers en later ook als gids in de St. Pietersberg. Er volgt een beschrijving van een tocht door de berg waarin Willem en Volsteke allemaal hoogtepunten bezoeken, zoals de Via Fontis en de handtekeningen van Napoleon en Willem III. Ook wordt er gewezen op de verschillende ontginningslagen en dat bovenin nog met een ‘houweel’ is gewerkt.

Veel elementen in dit deel lijken te kloppen, maar andere zijn raar, zoals de opmerking dat de lucht in de berg droog is. In het nawoord van het boek zegt Heimans behalve Australië de plaatsen in het boek allemaal bezocht te hebben. Een andere bron geeft echter aan dat hij pas 9 jaar na het uitkomen van Willem Roda voor het eerst in Zuid-Limburg kwam. Ik kan dus niet met zekerheid zeggen of hij nou wel of niet de groeves heeft bezocht van te voren.

In het boek vertrekt Willem helaas al snel weer uit Zuid-Limburg en ik moet er dus ook bij zeggen dat het verhaal daarmee niet echt omschreven kan worden als een groevenroman, als dat een genre te noemen is. Ik denk wel dat het interessant kan zijn voor mensen die de geschiedenis van de St. Pietersberg goed kennen, om in ieder geval het gedeelte over Maastricht eens te lezen. Al is het alleen maar om te kijken hoeveel fouten er te ontdekken zijn!

Dit boek is wel een 19^e eeuwse boek, mocht je verder willen lezen dan het gedeelte over Maastricht. Bedenk wel dat in die tijd in Australië op wrede wijze de oorspronkelijke bevolking het leven onmogelijk gemaakt werd en dat dat doodnormaal werd gevonden. Ook zijn racistische denkbeelden en beledigende opmerkingen, zelfs bij verder sympathieke schrijvers uit die periode, vaak volop aanwezig. Heimans verkocht de rechten van dit boek indertijd voor 150 gulden en gezien de grote hoeveelheid drukken die er kwamen, verdiende hij er dus

niet veel aan.

Mocht je dit boek nog niet gelezen hebben, maar het wel willen lezen, het staat op de site van de *digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren* (www.dbnl.org). Waar je het zelfs legaal en gratis! kan downloaden.

Bronnen:

Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren:

https://www.dbnl.org/tekst/heim004will01_01/

J. Mennema, 'Heimans, Eli (1861-1914)', in *Biografisch Woordenboek van Nederland*: <http://resources.huygens.knaw.nl/bwn1880-2000/lemmata/bwn5/heimanse?MenuSize=L>

Wikipedia: https://nl.wikipedia.org/wiki/Eli_Heimans

Bedreiging groeve Trou Loulou

Patrick Semmeling

De Trou Loulou is een zeer oude groeve, met als oudst bekende opschrift 1516.

Toch is er nog maar amper iets gepubliceerd over deze groeve. De enige vermelding is een inventarisatie over scheepjes (Ton Breuls, Mededelingen 44). Verder een enkele foto ter opvulling van de SOK-Info (Frans Willems, Rob Heckers) en Stied Witlox maakte er zijn allerlaatste bergtocht (Zie Info 178). Ook is de enige bekende plattegrond incompleet.

Men zou dus zeggen dat deze groeve ideaal studieterrein is, echter: deze groeve hangt het zwaard van Damocles boven het hoofd. Men kon onlangs in de media vernemen dat de CBR (onderdeel van Heidelberg Cement) voornemens is om hun dagbouwgroeve te Romont uit te breiden richting het noorden. Wie luchtfoto's van het gebied bestudeert, merkt op in wat voor een razend tempo die groeve uitdijt. Dit baart reden tot zorgen, aangezien het CBR reeds meerdere kalksteengroeves heeft verslonden op het plateau van Romont:

- Trou Russe (ca. 1973 - 1980)
- Romontsgroeve (1987, ook bekend als "Thebah" of "Temple Zabay")
- Enkele uitlopers van de Roosburg (ca. 1995 - 1998)
- Berg van Haesen (ca. 1998 - 2005, zie ook Mededelingen 43)
- Mogelijk nog 1 of 2 onbekende groeven (vermelding *Ancienne Carrière* op kaarten).

Genoeg reden om eens een en ander op een rijtje te plaatsen.

Via een kadastraal plan (SPI, 23-8-2018) kan de grens van de dagbouwgroeve in 2017 worden bepaald, alsmede de huidige concessie en ook de nieuw aangevraagde concessie (23 ha).

Volgens een brochure van het CBR (Delporte, 25-4-2008) ligt het tempo van de afgraving op 3 hectare per jaar. Echter door via oude luchtfoto's de oppervlakten van de afgravingen te berekenen, kom ik zelf tot een gemiddelde van 3,9 ha/jaar over de afgelopen 20 jaar.

Dat betekent dat we hiermee kunnen uitrekenen wanneer de Trou Loulou mogelijk geslactofferd zal worden: al over ca. 15 jaar kan CBR bijna letterlijk aan de poort van de groeve kan staan!

Een en ander hangt natuurlijk ook af van de economische omstandigheden en vergunningen.

Alleen wanneer men om de groeve heen zou werken, dan brengt dat een uitstel

tot ca. 2050.

Of de groeve uiteindelijk gespaard kan worden, hangt af van de goodwill van de CBR, maar wie daar liever niet op wilt vertrouwen: nu is het moment om dan in actie te komen.

Immers: wanneer het CBR de aangevraagde concessie binnen heeft, zal men vooruit gaan beginnen werken en de onteigeningsprocedure van de volgende percelen in gang zetten.

Het totaal resterende potentieel op Waals gebied is ca. 140 ha, + reeds afgegraven is 170 ha.

In 2060 is dan dus 310 ha afgegraven! Ter vergelijking: bij de ENCI groeve ‘slechts’ 135 ha.

Ook is uit het rapport op te maken dat men ca. 25 hectare op het grondgebied van de gemeente Riemst wilt afgraven. Alleen door maatschappelijke en politieke druk uit te oefenen kan dit culturele erfgoed worden gered en niet te vergeten: tevens een belangrijk vleermuisreservaat.

Jan Peumans heeft reeds opgeroepen tot een nader onderzoek.

Welke goed Franssprekende SOK-leden zijn bereid een werkgroep op te richten?

Bronnen:

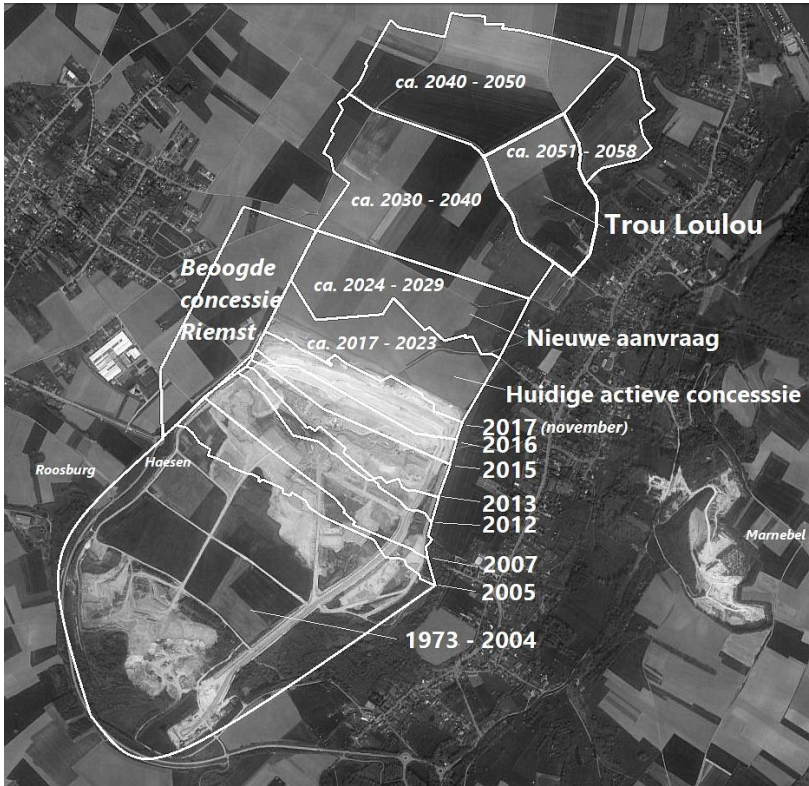
http://environnement.wallonie.be/exposes/250408/delporte_vansnick.pdf

<http://www.spi.be/upload/news/news2018/939p85g.pdf>

<https://www.riemst.be/nl/bestuur/bekendmakingen-en-openbare-onderzoeken>

<https://www.hln.be/regio/riemst/peumans-dient-bezwaar-in-tegen-verdere-uitbreiding-cementgroeve~aa4f181a/>

http://www.etaamb.be/fr/arrete-ministeriel-du-06-mai-2005_n2005027339.html

Je hart luchten in de groeve? Een opschrift dat bij mij altijd veel vragen oproept.

Foto: Bregtje Groenendijk

MEET THE UNDERGROUND PRESS

Ton Breuls

“Hoe verzakkingen sinkholes werden” (*De Limburger van 12 oktober 2018*): er zijn grote zorgen over de slechte staat van de **KAZEMATTEN**, het 12 kilometer lange gemetselde gangenstelsel onder Maastricht. Verzakkingen komen er voor, mergelblokken zijn aangetast. Om de toestand in kaart te brengen wordt een 3D-scan gemaakt van het gangenstelsel. Volgens vestingexpert **Jos NOTERMANS** is er meer aan de hand. De situatie in de bodem is behoorlijk complex. *“Wie oude kranten doorzoekt vindt de nodige berichten over verzakte woningen, ontruimde huizen en scheuren.”*

“Kerstsfeer” (*DdL van 23 oktober 2018*): met zo’n zomer waar maar geen einde aan leek te komen, zou je het bijna vergeten. November staat voor de deur. Valkenburg begint langzaam zelfs al in kerstsfeer te komen. De opbouw van Kerststad Valkenburg is begonnen. Met lichtbakens en versieringen in de straten. Het eerste chalet bij de kerstmarkt in de **GEMEENTEGROT** is ook al opgetuigd. Op 16 november barst het jaarlijks evenement los.

“Resten van ‘burcht van Zussen’ gevonden” (*HBvL van 23 oktober 2018*): tijdens geofysisch onderzoek is de verdwenen “burcht van Zussen” gelokaliseerd. Archeoloog **Tim VANDERBEKEN** waarschuwt wel dat we het begrip ‘burcht’ met een korreltje zout moeten nemen. De oudste vermelding dateert uit 1390. *“Dat er een versterking gestaan heeft in de vorm van een solitaire toren met aanhorigheden is aannemelijk. Misschien waren het gebouwen met een defensieve, administratieve en tactische functie die behoorden bij de mergelgroeve ‘de WACHELKOUL’, maar dat blijft speculatie.”*

“Nederland kijkt naar België om mergellandschap als Unesco Werelderfgoed te laten erkennen” (HBvL) en **“Unesco-status dan maar via België”** (DdL van 24 oktober 2018): het dossier om het unieke grensoverschrijdende mergellandschap te laten erkennen als Unesco Werelderfgoed kan blijkbaar niet vanuit Nederlands-Limburg worden ingediend, omdat het thema ‘**MERGEL**’ niet past binnen de drie verplichte thema’s die Nederland hanteert: Gouden Eeuw, modernisme en water. De Nederlanders hopen nu dat ze in België *“iets of iemand”* warm krijgen om het dossier te coördineren en in te dienen.

“Fietsen onder de grond’ loopt jaar vertraging op” (HBvL van 25 oktober 2018): het project “Fietsen onder de Grond” in de **GROTTEN VAN KANNE** loopt vertraging op. Er zijn onder meer vragen in verband met de veiligheid en ook blijkt er niet voldoende budget. *“Gezien de strenge veiligheidsnormen wellicht het moeilijkste project. We willen immers dat iedere fietser die in de grotten gaat er ook weer uitkomt.”* Toerisme Limburg wilt een permanente toegankelijkheid, maar dat is niet haalbaar voor de gemeente Riemst. Die wilt de deuren om 22 uur sluiten om ’s nachts geen risico te nemen.

“Moderne films op grillige wanden” (DdL van 27 oktober 2018): moderne videokunst op de grillige muren van een eeuwenoud onderaards gangenstelsel. Contrast is een van de toverwoorden van *Secret Gardens*, een filmfestival dat wordt gehouden in **Museum ROMEINSE KATAKOMBEN**. Het thema ‘geheime tuinen’, of natuur in het algemeen, is niet zo vergezocht. Diverse fresco’s in de oude gangen laten natuurtaferelen zien als vogels, bloemen en planten. *“De Romeinen kenden daar heel veel symboliek aan toe”*, weet **Maureen BACHAUS** van het museum.

“Kerstmarkt in selfietijdperk” (DdL van 16 november 2018): met de kerstmarkt in de **GEMEENTEGROT** is deze keer veel nieuws te zien.

“Om de kerstmarkt toekomstbestendig te maken, moet je zorgen dat die aantrekkelijk zijn voor jonge generaties.” Een van de nieuwigheden is het wifinetwerk in de Valkenburgse grot. Diep onder de grond hebben de mobieltjes geen bereik, maar via wifi kunnen de bezoekers nu toch contact leggen met de buitenwereld. Op verschillende plaatsen zijn selfiehoekjes ingericht. Men kan die foto's dan vervolgens rechtstreeks op Twitter, Facebook of Instagram zetten.

“Standhouders trainen op brandalarm” (*DdL van 16 november 2018*): de standhouders in de **GEMEENTEGROT** en de **FLUWEELENGROT** hebben geoefend met brandblussers. Ze hebben allen hun certificaat behaald. Het is een van de maatregelen die de gemeente heeft genomen om de brandveiligheid op de kerstmarkten te optimaliseren. Verder zijn er in de grotten brandwerende schotten geplaatst tussen de kramen. Bovendien zijn er detectiecamera's opgehangen waarmee beginnende brandjes meteen herkend worden. Brandende kaarsen en roken zijn absoluut verboden. *“Open vuur is taboe.”*

“Zoektocht naar ondergrondse groeve in Zichen levert niks op” (*HBvL van 24 november 2018*): op 4 september deed zich onverwacht een verzakking voor in de inrit van een huis in de Piepestraat in Zichen. Gezien de mooie ronde vorm van de vrij diepe kuil werd meteen gedacht aan de instorting van een oude verborgen waterput of aan een onderaardse instorting van **een onbekende groeve**. Om alle speculaties uit te sluiten werd door een gespecialiseerd bedrijf met een speciale boorkraan een put geboord tot 7 meter diep. Het bleek ongeroerde grond te zijn. Waar de weggespoelde grond van de verzakking naar toe is, blijft wel een raadsel.

“100 jaar oude filmbeelden Limburg te zien in NAVO-grot Cannerberg” (*Via Limburg van 29 november 2018*): filmbeelden van

ruim 100 jaar oud over o.a. monumenten, landbouw in het heuvelland en de mergelindustrie zijn te zien in het voor de gelegenheid tot bioscoop omgetoverde voormalige NATO hoofdkwartier onder de **CANNERBERG**. De bijzondere ondergrondse filmvoorstelling is een coproductie van Stichting het Limburgs Landschap, de historische Stichting Menno van Coehoorn en het Limburgs Museum uit wiens collectie het historisch materiaal afkomstig is.

‘Kerst is anders dan Noël of Navidad’ (*DdL van 1 december 2018*): op initiatief van enkele Spaanse gemeenten hebben gekende kerststeden uit heel Europa zich verenigd in een internationaal netwerk. Vorig jaar zijn Luik en Valkenburg toegetreden tot die kring. Ze kijken bij elkaar in de keuken, in de hoop dat zij wat leren van elkaars aanpak. Vertegenwoordigers van het netwerk werden rondgeleid op de ondergrondse kerstmarkten in de **GEMEENTEGROT** en de **FLUWEELENGROT**. *“Kerstmarkten met kraampjes en houten huisjes vind je overal. Maar kerstmarkten op de bodem van de zee zijn uniek.”*

“Invloed van ontginning op ondergrond is niet onderzocht” (*HBvL van 8 december 2018*): de cementreus CBR heeft de plannen gedeponereerd om de groeve **ROMONT** met bijna 24 ha uit te breiden. *“Maar gezien de verschillende verzakkingen in en rond Zussen in de afgelopen jaren, vinden wij dat er bedachtzaam omgegaan moet worden met het verder ontginnen langs onze gemeentegrenzen”,* zegt raadslid **Jan PEUMANS**. *“De gemeente Riemst moet vragen dat de CBR onderzoek welke invloed de verdere ontginning zal hebben op de stabiliteit van de ondergrond in Riemst.”*

“Grot Openluchttheater wordt verstevigd” (*DdL van 14 december 2018*): de grot achter het podium van het **OPENLUCHTTHEATER** in Valkenburg wordt komend voorjaar verstevigd. Uit onderzoek blijkt dat

het plafond niet meer stabiel is, waardoor er in de toekomst stukken mergel naar beneden zouden kunnen vallen. Vorig jaar werden bij een routinecontrole al scheurtjes in de mergel ontdekt. Die ontstaan door de werking van de kalksteen. De firma **GeoControl** heeft vervolgens onderzocht hoe de breuklijn in de steen doorloopt. De kosten voor de versteviging worden geraamd op 60.000 euro.

“Mergelgroeve gevuld met schuimbeton” (HBvl van 15 december 2018): om eventuele toekomstige verzakkingen te voorkomen laat de gemeente Riemst de mergelgroeve onder de Misweg voor een deel opvullen met een nieuwe techniek: met schuimbeton. *“In tegenstelling tot gewoon beton is schuimbeton veel lichter en zeker even sterk om de bovengrondse druk op te vangen. Eén kubieke meter weegt nauwelijks 500 kilo. Ook andere kosten, zoals transport, zijn beduidend lager. We ramen de totaalkosten op zowat 90.000 euro”*, aldus **Mike LAHAYE**. Al bij al gaat het om ongeveer 900 m³ of 200 m² groeve die gevuld worden.

Met dank aan de trouwe correspondenten Mike Lahaye, Gilberte Nicolaes, Jan Paul van der Pas, Herman de Swart en Peggy Versteegh. Voor knipsels, kopieën en uittreksels kunt u altijd terecht op het bekende adres: Ton Breuls, Bovenstraat 28, B 3770 Kanne-Riemst. Telefoon/fax 012-454059. E-mail: tbreuls@telenet.be.

Volgende SOK-avond: Vrijdag 11 januari 2019 Aanvang 19.30 uur!

De SOK-Info redactie heeft het recht om een aangeboden artikel te weigeren. De geplaatste artikelen vertegenwoordigen niet automatisch de standpunten van de SOK-Info redactie of die van het SOK-bestuur.

Groeven in beheer bij de stichting Ir. D.C. van Schaik:

Bovengenoemde organisatie heeft een aantal groeven in beheer of een collectieve vergunning voor een groeve. Voor het bezoeken van deze groeven moet U contact opnemen met de beheerder.

Bij inbraak in één van deze groeven:

Bij constatering van inbraak en of vernielingen aan een van de groeven dit direct melden. liefst dezelfde dag nog.

Melden van vernielingen bij onderstaande personen. Als de eerste niet bereikbaar is, dan de volgende op de lijst.

1° Groevebeheerder van die groeve. Voor namen en telefoonnummers, zie hieronder.

2° Stefan Jerzykowski, Technische Dienst: 06 51659384 (geen spoed: graag whatsapp/sms)

3° Ieder bestuurslid van de Van Schaikstichting. Voor namen en telefoonnummers, zie pagina. 2

De Van Schaikstichting stelt zich ten doel de afsluiting van de groeve binnen 24 uur te herstellen.

Voor meer informatie: www.vanschaikstichting.nl

Groeve:	Beheerder:	Telefoon:
Apostelgroeve	Ton Breuls	00-3212 45 40 59
Fallenberggroeve (niet toegankelijk)	Rob Swaans	043-3470868
Gewandgroeve	Marc Dresens	06-55727887
Heiberggroeve		
Groeve de Keel	Luc Walschot / René Peels	00-3212441350
Groeve Eys (niet toegankelijk)	Wim Kneepkens	043-347 1 1 88
Keldertjes Slavante	Wil Ramaekers	043-364 52 39
Rootergroeve	John Hageman	043-364 54 19
Scharnderberg (niet toegankelijk)	John en Rob Knubben	043-361 12 27
Scheuldergroeve (niet toegankelijk)	Jan-Paul van der Pas	045-40 41 600
Theunisgroeve	Ed en Thuur Thijssens	06-44633650
Vuursteenmijn Rijckholt	Martha en Jan van de Ven	043-3432084

De Sint-Pietersberg:

De Sint-Pietersberg wordt beheerd door de Vereniging Natuurmonumenten. De SOK heeft een collectieve onderzoeksvergunning voor de Zonneberg, het Noordelijk Gangenstelsel en het gebied onder het Fort.

Onderzoeksaanvragen moeten ingediend worden bij het secretariaat van de SOK.

Toezichthouder van de beide groeven is Harm Hovens, telefoon: 06-558 25 192.

Bij onraad of calamiteiten kunt u ook de boswachter, Tim Koumans, contacteren, telefoon: 06-832 15 415.

Deze uitgave werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de

Provincie Limburg

De SOK-Info

is een uitgave van de

Studiegroep Ondaardse Kalksteengroeven,
Natuurhistorisch Genootschap Limburg.

